

İÇİNDEKİLER

- Giriş
- İnternet Nedir?
- Türkiye'de İnternet
- İnternet'i Kim Yönetiyor?
- İnternet'in Maliyetini Kim Karşılıyor?
- İnternet Nasıl Çalışır?
- İnternet'e Bağlantı Biçimleri?
- Bütün Bunlar Benim İçin Ne Anlam İfade Ediyor?
- İnternet Üzerindeki Bilgi Kaynakları
- Başlıca İnternet Hizmetleri
- Bilgi Yayma, Keşfetme ve Erişim Araçları
- İnternet'in Etkileri
- Kaynaklar
- Kaynakça
- Örnekler

ÖNSÖZ

Bugün teknoloji dünyasını en çok meşgul eden konulardan birisi INTERNET'tir. Bu konu yalnız teknik personelin değil; bilim adamlarından, sanatçılara, politikacılardan sokaktaki insana kadar pek çok kişinin ilgi odağı olmuştur.

Bilgi herkese, her zaman lazımdır. Her insan merak eder, öğrenmek ister. Çünkü bilgi evrenseldir.

Bu nedenle Hava Kuvvetleri Karargah Kütüphanesi'nin yurtiçi ve yurtdışı bilgi merkezleri ile bağlantısını sağlayan INTERNET sisteminin kullanımı ile ilgili personelimizi bilgilendirmek, mevcut INTERNET servisinde azami derecede yararlanmalarını sağlamak amacı ile bir konferans düzenlenmiştir.

Konferans, Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç.Dr.Yaşar TONTA tarafından hazırlanarak sunulmuştur.

Konferans metni, INTERNET ve kullanımını kolaylaştırması bakımından genel mahiyette yol gösterici doküman olarak kabul edilerek, broşür haline getirilmiş ve personelin istifadesine sunulmuştur.

Faydalı olması dileğiyle.

Aydoğan BABAOĞLU
Hava Tümgeneral
Personel Başkanı

Internet: Bilgiye Erişim ve Bilgi Yayımda Yeni Olanaklar

Yaşar Tonta

Hacettepe Üniversitesi

Edebiyat Fakóltesi

Kütüphanecilik Bölümü

06532 Beytepe, Ankara.

E-posta: tonta@eti.cc.hun.edu.tr

GİRİş

Son yıllarda Internet ve Bitnet gibi ağılar aracılığıyla erişilebilen bilgi kaynakları hızla artmakta ve çeşitlenmektedir. Günümüzde metin türü bilgilere ek olarak, ağılar üzerinde grafik, görüntü, ses ve canlandırma içeren çoklu ortam (multimedia) türü 'belge'ler de bulunmaktadır. Devlet kuruluşları, ticari şirketler, çeşitli kurumlar ve son zamanlarda bireyler Internet aracılığıyla bilgi dağıtmakta ve kendi veri tabanlarını kullanıcılara açmaktadırlar. Internet'e erişimi olan son kullanıcılar bu bilgilere kolayca erişebilmekte, bunları aşağı indirebilmekte (download) ve kendi amaçları için kullanabilmektedirler. Kuşkusuz, Internet aracılığıyla bilgiye çeşitli formatlarda erişilebilmesi, günlük yaşantımızı yaptığımız işten eğitime ve eğlenceye kadar çeşitli yönlerden etkilemektedir.

Bu çalışmanın amacı Internet'i kısaca tanıtmaktır. Internet üzerinde bulunabilecek bilgi türleri özetlenmekte ve temel hizmetler (elektronik posta, telnet, dosya aktarımı) ve

gopher, World-Wide Web ve WAIS (Wide Area Information Server) gibi bilgi keşfetme ve erişim araçları tanıtılmaktadır. Daha sonra ise Internet'in kaynak paylaşımı, belge sağlama, elektronik yayıncılık, uzakiletişim (telekomünikasyon) ve eğitim gibi alanlar üzerindeki etkileri tartışılmaktadır. Internet konusunda daha ayrıntılı bilgi edinmek için çalışmanın sonunda yer alan Kaynakçadan yararlanılabilir.

INTERNET NEDİR?

Internet'i tanımlamak için çeşitli metaforlar kullanılmaktadır. Kimileri Internet'i çok hızlı ve çok şeritli, trafik işaretleri sürekli değişen ve mola yerleri olmayan bir "otoyol"a benzetmektedir. Kimileri ise Internet'i ortak anahtarları olan ama ışıkların sönük olduğu, dolayısıyla el yordamıyla yolunuzu bulduğunuz bir "ev"e benzetmektedir. Internet'le ilgili en ilginç benzetme ise Grateful Dead'in söz yazarı ve Elektronik Sınırlar Kurumu'nun (Electronic Frontiers Foundation) kurucularından birisi olan John Perry Barlow'a aittir. NationalNet '93 toplantısında Barlow Internet hakkında şunları söylemiştir: "Internet biyolojik bir fenomen. Omurgalı değil. Tıpkı salyangoz gibi hareket ediyor ve başboş büyüyor. Ne zaman birisine Internet'i tanımlamaya kalksam herkes benim hippilere özgü mistik bir halüsinasyon gördüğümü varsayıyor!" (Polly and Cisler, 1994: 38).

Peki ama, Internet nedir?

Internet "ağların ağı" olarak bilinir. Dünya çapında 30 milyon ayrı ağ (federal, ulusal, bölgesel ağ ve kampus ağı) ve

10 milyon bilgisayarı birbirine bağlamaktadır. Internet'e her 30 saniyede bir yeni bir bilgisayar ağı katılıyor. Internet aracılığıyla yaklaşık 110 civarında ülke birbirine bağlı. Internet aracılığıyla erişilebilen kişi sayısının 50 milyon civarında olduğu sanılıyor. Internet bilgiye erişim açısından büyük kolaylıklar sağlamakta, Internet'e bağlı bir terminale sahip olan kullanıcılar Internet üzerindeki tüm bilgilere kolayca erişebilmektedirler.

Internet yaklaşık 25 yıl önce Amerikan Savunma Bakanlığı ağı olarak doğdu. O zamanki adı ARPANet'ti (Advanced Research Projects Agency Network). ARPANet askeri araştırmaları desteklemek üzere tasarlanmış deneysel bir ağıdır. Özellikle (bomba atakları gibi) kısmi arızalara dayanacak ağların nasıl inşa edileceğini araştırmak üzere kurulmuş bir ağıdır (Krol, 1993: 11). 1973 yılında geliştirilen Internet Protokolü (IP) "paket" adı verilen mesajların öteki uçtaki bilgisayara ("adres") başarıyla iletilmesini sağlar. 1978'te geliştirilen İletim Denetim Protokolü (TCP) ise mesajın içindeki verilerle ilgilidir ve verilerin ağ üzerinden etkin bir biçimde iletimini sağlamak için bu verileri parçalara ayırır (paketler) ve ayrı ayrı zarflara koyar. Alıcı tarafındaki bir TCP yazılım paketi zarfları toplar, verileri ayıklar ve bunları sıraya koyar. "Ağa değil de iletişimde bulunan bilgisayarlara iletişimin başarıyla gerçekleştirilmesi sorumluluğu verilmiştir. Bunun felsefesi ise ağ üzerindeki her bilgisayarın, dengi olan bir diğeriyle konuşabilmesidir" (Krol, 1994: 11).

Internet'e bağlı tüm bilgisayarlar 1983 yılında TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol) protokollerini kullanmaya başladı. 1980 yılında bir Amerikan

devlet kuruluğu olan Ulusal Bilim Kurumu (National Science Foundation) tarafından NSFNET kurulduktan sonra ARPANet ortadan kaldırıldı. Shaw'ın da dediği gibi, Internet "kaotik ve şekilsiz bir ağların ağı" haline geldi (Shaw, 1994).

Aşağıda Internet'in ne kadar büyük olduğunu anlamamıza ve Internet kullanımının her alanda ne denli hızla arttığına ilişkin bazı istatistikler verilmektedir:

Internet kullanımının artışı (1994) = %95

1994'te Internet'e bağlanan ölkeler = 22

Birbirine bağlı ölkeler = 159

Internet'e bağlı bilgisayar sayısı = ABD: 3.2 milyon;

İngiltere: 241,191; Almanya: 207,717;

Kanada: 186,722; Avustralya: 161,166; Japonya:

96,632; Fransa: 93,041

Dünyada Internet'e bağlı kuruluş sayısı: 56,000.

Bunlar yaklaşık sayılardır. Krol'un da belirttiği gibi, Internet'in tam olarak neleri kapsadığını bilmek zordur. Çünkü sayılar çeşitli federal ağları, bölgesel ağları, kampus ağlarını ve bazı yabancı ağları içermektedir. Yakın zamanlarda Internet'in yararlarını gören, ama IP protokolünü kullanmayan bazı ağlar da (Bitnet, DECNet, vs.) Internet'e katıldılar.

Yukarıdaki rakamlardan da göröleceği gibi, Internet artık sadece askeri araştırmaları destekleyen bir ağ değildir. Günümüzde Internet araştırma, ticaret, eğitim, eğlence gibi değişik alanlarda kullanılan uluslararası bir ağdır. ABD Başkan Yardımcısı Al Gore Internet'i bir "bilgi otoyolu"

olarak düşünmüş ve bu ağı zengin bilgi kaynaklarına (kütüphane katalogları ve arşivler, tıbbi belgeler, polis kayıtları, vs.) erişim ortamı olarak görmüştür. Gore, ilkokula giden Tennessee’li fakir bir kız çocuğunun okuldan eve gelişini ve bu çocuğun ev ödevini yapmak için bilgiye ihtiyacı olduğunu düşünmüştür. Ağ aracılığıyla bu küçük kıza Kongre Kütüphanesinin tüm bilgi kaynaklarının sunulmasını ve kızın ev ödevini yaparak birinci sınıf eğitim almasını düşlemiştir. Gore, Internet’in sunduğu sınırsız olanakları birçok kişiden önce görmüştür ve günümüzde de küresel bilgi alt yapısı çalışmalarına devam etmektedir. Bir süre önce (Şubat 1995) Al Gore, Almanya, Japonya, İngiltere, Fransa, İtalya, Kanada ve ABD’den oluşan Yediler Grubunun (G-7) bir toplantısı için Brüksel’deydi. Bu toplantıda grup üyesi ülkeler arasında küresel bir bilgi alt yapısı tasarlamak için nasıl işbirliği yapılabileceği tartışıldı.

TÜRKİYE’DE INTERNET

Dünyadaki bilgisayar ağları alanındaki gelişmelere paralel olarak Türkiye’de de 1980’lerin ikinci yarısında bilgisayar ağları konusunda ciddi çalışmalar başlatıldı. 1986’nın Ekim ayında ülkemizdeki üniversite ve araştırma kurumlarını birbirine bağlamak amacıyla Türkiye Üniversite ve Araştırma Kurumları Ağı (TÜVAKA) kuruldu. Başlangıçta TÜVAKA’ya ODTÜ, Boğaziçi, Ege, Anadolu ve diğer bazı üniversiteler ile TÜBİTAK üyeydi (toplam 12 üye). TÜVAKA aracılığıyla Türk üniversiteleri Avrupa Eğitim ve Araştırma Ağı’na (EARN) ve Bitnet’e de bağlanma olanağına kavuştular.

Ancak zamanla TÜVAKA'nın olanakları yetersiz kalmaya başladı. Türk üniversite ve araştırma kurumlarının ihtiyaçlarının artması Bitnet'ten daha gelişmiş bir ağ olan Internet'e bağlanmayı zorunlu kıldı. 1991 yılında ODTÜ ve TÜBİTAK işbirliğiyle TR-NET kurularak ülkemizin Internet'e bağlanma çalışmalarına hız verildi. Yapılan çalışmalar sonucu Türkiye 12 Nisan 1993 tarihinde Internet'e bağlandı. ODTÜ ile Amerikan Ulusal Bilim Kurumu (NSF) arasındaki Internet hattının hızı saniyede 64 Kilobit idi. 1994 yılının başında Ege Üniversitesi ile Almanya arasında aynı hızda bir ikinci Internet bağlantısı sağlandı. Ekim 1995'te ODTÜ-NSF arasındaki bağlantının hızı saniyede 128 Kilobit'e çıkarıldı. Şu anda TR-NET'in yurt dışı bağlantısının yanı sıra Bilkent, Boğaziçi ve Koç gibi bazı üniversitelerimiz de kendi Internet bağlantılarını gerçekleştirmişlerdir. (Örneğin, Bilkent Internet'e saniyede 256 Kilobit'lik bir hatla bağlıdır.)

PTT'nin T'sinin özelleştirilmesiyle birlikte Türkiye'de uzakiletişim hizmetlerini sürdürmek üzere Türk Telekom (TT) A.Ş. kuruldu. TT'nin açmış olduğu Türkiye Internet Omurgası (TURNET) ihalesini Sprint-Kasko-ODTÜ konsorsiyumu kazandı. Adı geçen konsorsiyum Türkiye'nin Internet bağlantı hızını saniyede 2 Megabit'e çıkarma çalışmalarına devam etmektedir. Ocak 1996'da gerçekleştirilmesi gereken bu hız artışı TT ile konsorsiyum arasında anlaşmazlık yaratan bazı pürüzlerin giderilememesi nedeniyle gecikmektedir.

Son verilere göre Türkiye'de yaklaşık 8000 bilgisayar Internet'e bağlıdır. Çoğu üniversitelerimiz ve araştırma

kuruluşları ile bazı devlet kuruluşları ve özel şirketler Internet'e erişebilmektedir. Ülkemizde yaklaşık 50.000 kişinin Internet'e erişim olanağına sahip olduğu sanılmaktadır.

INTERNET'İ KİM YÖNETİYOR?

Internet'in bütününü yöneten tek bir merkezi otorite ya da örgüt yoktur. Birçok bakımdan Krol (1993) Internet'i ihtiyarlar heyeti olan bir kiliseye benzetmektedir.

Her üyenin işlerin nasıl yürümesi gerektiği konusunda bir görüşü vardır ve buna ya katılırsınız ya da katılmazsınız. Gönüllü üyeliğe dayalı bir dernek olan Internet Kurumu'nun (The Internet Society) Internet'in gidişatı konusunda nihai yetkisi vardır. Internet Kurumu'nun amacı Internet teknolojisi aracılığıyla küresel bilgi değişimini teşvik etmektir. Kurum, Internet'in teknik yönetimi ve yönü hakkında sorumluluğu olan ihtiyarlar heyetini atar.

İhtiyarlar heyeti gönüllü davetlilerden oluşan ve Internet Mimari Heyeti (Internet Architecture Board) olarak anılan bir gruptur. Heyet yeni standartlar yaratmak ve kaynakları atamak (adresler gibi) için düzenli olarak toplanır. Internet çalışıyor çünkü bilgisayarlar ve yazılım uygulamalarının birbiriyle konuşmasını sağlayan standart yollar var. Bu durum farklı firmalardan satın alınan birbiriyle problemsiz iletişimine izin vermektedir.

Bir kilisedeki gibi, herkes işlerin nasıl yapılması gerektiği konusunda bir görüşe sahip. Internet kullanıcıları görüşlerini Internet Mühendislik Çalışma Grubunda (Internet Engineering Task Force) açıklarlar. IETF bir başka gönüllü örgüttür; Internet'in işletimsel ve kısa vadedeki teknik problemlerini tartışmak için düzenli olarak toplanır... (Krol, 1993: 13-14).

INTERNET'İN MALİYETİNİ KİM KARŞILIYOR?

İşler karmaşıklaştığı zaman kullanılan eski kural 'parayı izle' kuralıdır. Ancak bu kural Internet'i anlamanıza yardımcı olmaz. Kimse Internet'in maliyetini karşılamıyor; tüm Internet ağlarından ve kullanıcılarından para toplayan bir Internet A.Ş. yok. Bunun yerine, herkes üzerine düşen payı ödüyor. Amerikan Ulusal Bilim Kurumu NSFNET'in maliyetini karşılıyor. Amerikan Ulusal Uzay ve Havacılık Ajansı (NASA) NASA Bilim Internet'i karşılıyor. Ağlar bir araya geliyor ve birbirlerine nasıl bağlanacaklarına ve bu bağlantıların maliyetini kimin karşılayacağına karar veriyorlar. Bir üniversite ya da şirket bölgesel bir ağa kendi bağlantısının parasını ödüyor, bu bölgesel ağ da erişim için bir ulusal sağlayıcıya para ödüyor (Krol, 1993: 15).

INTERNET NASIL ÇALIŞIR?

Internet'in çalışmasını sağlayan iki tür teknolojiden söz edilebilir: 1) "Kırt" teknolojiler; 2) "Yumuşak" teknolojiler. Kablolar, optik elyaf, bilgisayarlar, yönlendiriciler gibi ağlar arasında fiziksel bağlantı kurulmasına olanak veren teknik

donanım “katı” teknolojileri oluşturur. “Yumuşak” teknolojiler ise alt düzeyde Internet’in nasıl işlediğini tanımlamak için kullanılan ve yukarıda da sözü edilen TCP/IP gibi protokolleridir. TCP/IP iletişim protokolleri elektronik posta, uzaktan giriş, dosya aktarımı gibi daha sonraki kesimlerde ayrıntılı olarak açıklanacak kullanıcı işlevlerinin gerçekleştirilmesini sağlar.

Protokoller ağlar arasında iletişimi gerçekleştirmek için ne tür bir sistem kullanılması gerektiğini ve ilgili adresleme yöntemlerini de belirler. Örneğin, Internet’te “istemci/sunucu” (client/server) mimarisi kullanılmaktadır. Bu mimaride, kullanıcıların bilgi istemek için kullandıkları makineler (istemci) ile bu bilgilerin bulunduğu makineler (sunucu) birbirinden ayrıdır. Bir başka deyişle kullanıcı, gereksinim duyduğu bilgilere erişmek için istediği arabirimi kullanabilir ya da ilgili yazılımı kendi bilgisayarında çalıştırabilir. Bilgi istemini başlatan bu yazılım yerel olarak çalışır ve farklı platformlar için farklı sürümleri vardır. “Akıllı” istemciler, dosyaları ekranda göstermek üzere diğer programlara geçirebilirler. Sunucu yazılımı ise uzak makineler üzerinde çalışır ve veri yönetiminde kullanılır. İstemciden gelen yetkili bilgi isteklerine yanıt verir. Örneğin, istemci “bana x dosyasını gönder” türündeki bir istekte bulunabilir. Buna karşılık uzaktaki bir sunucu, “işte, aradığın dosya burada” biçiminde yanıt verebilir.

INTERNET’E BAĞLANTI BİÇİMLERİ

Sahip olunan Internet bağlantısının işlevsellik düzeyi bağlantı türüyle yakından ilişkilidir. Internet üzerindeki bir bilgisayara telefon hatları aracılığıyla çevirmeli (dial-up) erişim bazı

sınırlamalarla çoğu işlemleri gerçekleştirmenize olanak sağlar. Öte yandan, Internet'in sunduğu tüm hizmetlere erişim amaçlanıyorsa, gerçek (bilgisayarın arkasındaki kablo aracılığıyla) ya da sanal (SLIP ya da PPP yazılımını çalıştıran bir Internet bilgisayarına çevirmeli bağlantı yoluyla) doğrudan bir bağlantı yeğlenmelidir.

Temel olarak üç ayrı şekilde Internet'e bağlanmak mümkündür:

- 1) Çevirmeli bağlantı: Kişisel bilgisayarı ve modemi olan herkes normal telefon hatlarını kullanarak Internet'e bağlanabilir. Kullanıcılar Internet'e bağlı kaldıkları süre zarfında telefon parası öderler.
- 2) Kiralık hat bağlantısı: Veri trafiği nispeten fazla olan kurumlar normal telefon hatlarını kullanmak yerine sadece kendi kullanımlarına ayrılmış olan özel hatlar kiralayabilirler. Hatların hızına göre bu bağlantı için TT'ye belirli bir ücret ödenir.
- 3) TÜRPAK bağlantısı: Internet hizmeti veren kuruluşlara ya da üniversitelere uzak yerlerde oturan kullanıcılar X.25 ağı üzerinden ilgili kuruluşlara erişebilirler. Bu tür bir X.25 bağlantısı ile kullanıcılar uzak mesafe telefon ücretleri ödemek yerine kendilerine en yakın noktaya çevirmeli olarak bağlanırlar ve X.25 üzerinden Internet hizmeti veren kuruluşlara erişebilirler. Türkiye'de üniversiteler ve diğer devlet kuruluşları dışında yaklaşık 20 civarında özel şirket Internet servis hizmeti vermektedir.

Bunun yanı sıra, kiralık uydu aracılığıyla da Internet hizmetlerine erişmek mümkündür. Bazı devlet kuruluşları ve

el şirketler verilerin gizliliğini garanti etmek amacıyla bu yola başvurabilmektedirler.

BÜTÜN BUNLAR BENİM İÇİN NE ANLAM İFADE EDİYOR?

Internet'in tek bir ağ değil de birçok ağın toplamından meydana gelmesinin son kullanıcı için anlamı çok az. Yararlı bir şey yapmak istiyorsunuz, bir program çalıştırmak ya da eşi olmayan bazı verilere erişmek gibi. Bütün bunların nasıl bir araya geldiğini düşünmemelisiniz. Telefon sistemini ele alın, o da bir internettir. Pacific Bell, AT&T, MCI, British Telecom, Telefonos de Mexico ve diğerleri telefon sisteminin bir parçasını işleten ayrı şirketlerdir. Bu şirketler bütün parçaların bir araya getirilip nasıl çalıştırılacağını düşünüyorlar; sizin yapmanız gereken ise sadece numarayı çevirmek. İşin maliyet ve ticaret kısmını göz önüne almazsanız, MCI, AT&T ya da Sprint aracılığıyla numarayı çevirmenize pek o kadar aldırmazsınız. Numarayı çeviriyorsunuz ve çalışıyor... Hangi telefon şirketi olduğu ancak bir sorun ortaya çıktığında önemli (Krol, 1993: 15).

INTERNET ÜZERİNDEKİ BİLGİ KAYNAKLARI

Halihazırda Internet üzerindeki bilgi kaynakları birkaç terabaytlık (10^{12} bayt) yer kaplıyor. Ama bu miktar, ağı daha fazla çoklu ortam (multimedia) türü bilgi kaynakları eklendiği için müthiş bir hızla artmaktadır. Internet aracılığıyla çok çeşitli bilgi kaynaklarına erişilebildiğinden bunların hepsini burada listelemek zor. Aşağıda bazı bilgi kaynakları temel kategoriler halinde verilmektedir:

Kütüphane Katalogları ve Bibliyografik Veri Tabanları

Büyük kütüphanelerin ve bilgi merkezlerinin katalogları Internet aracılığıyla herkese açıktır. Kütüphane katalogları kullanımı genellikle komut diline ya da mönüye dayalı, kolayca ve çoğu zaman ücretsiz erişilebilen bibliyografik veri tabanlarıdır. Internet aracılığıyla erişilebilen bu kataloglar ulusal kaynaklar olarak giderek önem kazanmaktadır.

Örneğin, Amerikan Kongre Kütüphanesinin katalogunda yaklaşık 70 milyon bilgi kaynağına ait bibliyografik veriler yer almaktadır. Benzer bir biçimde, her biri 10 milyondan fazla kayıt içeren Harvard, Yale, Kaliforniya gibi belli başlı Amerikan üniversitelerinin kütüphane katalogları da Internet aracılığıyla sorgulanabilir. Ülkemizde de Milli Kütüphane, Bilkent, ODTÜ, Anadolu Üniversitesi gibi kuruluşların kütüphane kataloglarına Internet aracılığıyla erişmek mümkündür.

Son yıllarda kütüphane kataloglarında çeşitli konularda yayımlanmış makalelerin dizin ve özetlerine de rastlanmaktadır (MEDLINE, Current Contents gibi). Bu tür bibliyografik bilgiler ticari belge sağlama hizmetleriyle de ilişkilendirilmekte ve kullanıcılar istedikleri makalelerin basılı ya da elektronik kopyalarını gerektiğinde bu hizmetleri veren şirketler aracılığıyla getirebilmektedirler. Bazı kataloglarda (örneğin, MELVYL) ise başvuru kaynaklarının ve süreli yayınlarda yayımlanan makalelerin tam metinleri de yer alabilmektedir. Kullanıcılar basılı dergilerde yer alan makalelerin tam metinlerine (grafik ve resimler de dahil) kendi kütüphanelerinin katalogu aracılığıyla erişebilmektedirler.

Ağ aracılığıyla devlet ve araştırma kuruluşlarında mevcut bazı bibliyografik veri tabanlarına (OCLC ve RLIN) ve ticari bilgi kaynaklarına (Knight-Ridder Information Services, America Online, vd.) da erişilebilir.

Elektronik Arşivler, Elektronik Dergiler ve Haber Bültenleri

Birçok basılı kitap, sözlük, ansiklopedi ve diğer referans kaynaklarının elektronik kopyalarına da Internet aracılığıyla erişilebilir. Örneğin, Gutenberg Projesi olarak adlandırılan bir çalışmayla telif hakkı sorunu olmayan belli başlı eserler elektronik ortama aktarılmakta ve bu eserlere halkın parasız erişimi amaçlanmaktadır. Aynı dergilerin hem elektronik hem de basılı kopyalarının paralel yayını 1980'lerin başında başladı. Amerikan Kimya Kurumu, Amerikan Matematik Kurumu gibi bazı yayıncılar yayımladıkları dergilerin tam metinlerini Internet aracılığıyla hizmete sunmaktadırlar. Ülkemizde de *Aktüel*, *Atlas* gibi bazı dergilere Internet üzerinden erişmek mümkündür. Bu tür süreli yayın arşivlerinin sayısı hızla artmaktadır. Aynı şekilde, birçok hükûmet ve kamu kuruluşu ve üniversite yayınlarına ve raporlarına da Internet aracılığıyla erişilebilmektedir. Örneğin, ABD yasaları, Temsilciler Meclisi ve Senato kararları ücretsiz olarak herkesin kullanımına açıktır. Daha yakın tarihlerde ise Internet bilimsel makalelerin elektronik formda yayımlanması için bir araç olarak kullanılmaya başlandı. Ağların bir yayın aracı olarak kullanımı özellikle 1989'daki "soğuk füzyon" olayından sonra hızla arttı. Halen yüzlerce elektronik dergi Internet aracılığıyla "yayımlanmakta" ve Internet üzerinde

arşivlenmektedir. *Directory of Electronic Journals, Newsletters and Academic Discussion Lists* adlı yayının 1995'te yapılan beşinci basımında yaklaşık 2500 bilimsel tartışma listesi, 675 elektronik dergi, bülten vb. yayın listelenmektedir. Bu rakam, bir önceki yıl (1994) esas alındığında yaklaşık %40'lık bir artışa karşılık gelmektedir. 1995 basımında listelenen elektronik tartışma listesi ve elektronik dergi sayısı, aynı kaynağın 1991'de yapılan ilk basımında listelenenlerin 4.5 katıdır (Okerson, 1995). Elektronik dergilerde yayımlanan makalelerin tam metinleri elektronik arşivlerden elde edilebilir.

Tartışma Listeleri ve Haber Gruplarının Kütükleri

Birçok araştırmacı ve bilim adamı belli konulardaki felsefi sorunların ve araştırma sorularının tartışıldığı elektronik tartışma listelerine üyedirler. Benzer bir biçimde, sosyal ve kültürel konularla ilgili olarak daha genel-geçer sorunları tartışmak için haber grupları bulunmaktadır. Dünyada yaklaşık 8000 civarında tartışma listesi ve haber grubu bulunduğu sanılmaktadır. Bu tartışma listelerinin ve haber gruplarının kütükleri geriye dönük olarak taranabilir ve tarama sonucu elde edilen bilgiler ağ aracılığıyla kopyalanabilir. ODTÜ gibi bazı kuruluşların bilgisayarlarında Türkiye kökenli tartışma listelerinin kütükleri de arşivlenmekte ve çeşitli Internet araçlarıyla geriye dönük taramaya açık tutulmaktadır.

Ses ve Görüntü İçeren Çoklu Ortam (Multimedya) Arşivleri

Internet gelişip karmaşıklaştıkça ses ve görüntü içeren çoklu ortam türü belgeler, hava haritaları, uydu fotoğrafları gibi

yeni bilgi kaynakları da ağ aracılığıyla yayılmaktadır. Kullanıcılar sayısallaştırılmış (digitized) ses, görüntü ve hareketli resim halindeki bu bilgileri iş istasyonlarına kolayca aktarabilmektedir. ABD’de daha şimdiden hastalara ait filmler tıbbi amaçlarla bir hastaneden diğerine sayısal olarak gönderilmeye başlanmıştır. İşin ekonomik yanı çözüme kavuşturulduğunda Internet aracılığıyla televizyon ve film arşivlerine de erişilebilecektir. Amerikan Ulusal Bilim Kurumu (NSF) bu tür geniş oylumlu bilgiler içeren sayısal kütüphaneleri çeşitli projelerle desteklemektedir. Internet bağlantınız yeterince hızlıysa Internet kanalıyla yayınlanan radyo konuşmalarını izlemek de mümkündür (Internet Talk Radio).

Yazılım Arşivleri

Birçok yararlı bilgisayar programının kopyası elektronik arşivlerde tutulmaktadır. Bu kopyalar diğer ağ kullanıcılarına açıktır. Bu tür yazılım programları genellikle bedavadır. Microsoft, Sun Microsystems gibi şirketlerin halka açık yazılım arşivleri bulunmakta ve bu arşivlerin bir kısmı ülkemizdeki bazı merkezlerde de yansıtılmaktadır.

Kullanıcılar Hakkında Bilgiler

Elektronik telefon rehberleri de Internet üzerine konulmaktadır. Böylece diğer ağ kullanıcılarının elektronik adreslerini bulmak isteyen kullanıcılar bu telefon rehberlerine başvurabilmektedirler. Bu tür veri tabanlarında kampus bilgilerine de rastlanmaktadır.

BAŞLICA İNTERNET HİZMETLERİ

Yukarıda da belirtildiği gibi İnternet bir dizi bilgi kaynağına erişim sağlamaktadır. Ancak bu kaynaklar karışık olup iyi düzenlenmemiştir. Aradığınızı bulabilmeniz için herhangi bir merkezi eşgüdüm yoktur (Krol, 1993). Bilgi kaynakları haberiniz olmadan İnternet'e konulabilir ya da İnternet'ten çekilebilir. Bu nedenle neyin nerede olduğu bilgisini tutmak için epey çaba ve zaman harcanması ve yatırım yapılması gerekmektedir (Shaw, 1994: 208).

Geleneksel olarak *elektronik posta*, uzaktan erişim (*telnet*) ve dosya aktarım protokolü (*ftp*) İnternet tarafından sunulan ilk hizmetlerdir.

Elektronik posta (e-posta) ağ üzerinden mesaj göndermenize ve almanıza olanak sağlar. E-posta doğrudan insanların elektronik posta kutularına gönderilmektedir. İnsanların aktif olarak bilgi aramak için zaman harcamalarına ya da bilinen elektronik posta programları dışında özel yazılım kullanmalarına gerek yoktur.

İnternet'e bağlı bilgisayarların her birinin benzersiz (unique) bir IP (İnternet Protocol) numarası, bu bilgisayarları kullanan herkesin de kendine ait bir elektronik posta adresi vardır. Örneğin, tonta@eti.cc.hun.edu.tr benim elektronik posta adresimdir. Bu adreste yer alan "tonta" belli bir bilgisayar üzerinde bana ait olan login (giriş) numarasını gösterir. @ (salyangoz) işaretinden sonraki kısım ise İnternet'e bağlı bilgisayarın IP numarasıdır. Bu adresin bileşenleri genellikle sağdan sola doğru okunur. Bu adresin Türkiye'de ("tr") bir

eğitim kuruluşundaki ("edu"), Hacettepe Üniversitesi ("hun") Bilgisayar Merkezindeki ("cc") bir bilgisayara ("eti") ait olduğunu kolayca çıkarabiliriz. Elektronik adresler daha kısa ya da daha uzun da olabilir.

Kullanıcıların elektronik posta göndermelerini ve okumalarını kolaylaştıran ve çeşitli yazılımlar (pine, elm, eudora gibi) bulunmaktadır.

Telnet Internet üzerindeki diğer bilgisayarlara uzaktan bağlanmak için kullanılır. Kütüphane katalogları ve diğer veri tabanları da dahil olmak üzere kamuya açık birçok bilgisayara ve hizmete erişmek için Telnet'ten yararlanılır. Kütüphane kataloglarının ve diğer bilgi kaynaklarının bulunduğu bilgisayarlara erişim sağlamak için bu bilgisayarların IP adreslerinin bilinmesi gerekmektedir. Örneğin, ODTÜ Kütüphanesi Kataloğunun bulunduğu makinanın telnet adresi beluga.metu.cc.edu.tr'dir. İstenen bilgisayara bir kez bağlandıktan sonra, bu bilgisayarın sunduğu olanakları sanki o bilgisayarın olduğu yerdeymişçesine kullanmak mümkündür.

Dosya Aktarım Protokolü (ftp) dosyaların Internet aracılığıyla bir bilgisayardan diğer bilgisayara kopyalanmasına olanak sağlar. Internet üzerinde dağınık halde bulunan kamuya açık arşivlerdeki dosyalara erişim için çok yararlıdır. Kamuya açık bilgisayarlardan dosya kopyalamak için bu bilgisayarlar üzerinde hesabınız olması gerekmez. Buna "anonim ftp" denir. 1994 yılı istatistiklerine göre Internet aracılığıyla aktarılan bilgilerin %36'sı ftp aracılığıyla yapılmaktadır. Bu bakımdan ftp protokolü bilgi

otoyolunda bilgi taşıyan “TIR” kamyonlarına benzetilmektedir (Liu et al, 1994).

Yakın zamana dek, Internet üzerinde dağınık halde bulunan ve kopyalamak istediğiniz bir dosya ya da programın hangi bilgisayarda ve hangi dizinde kayıtlı olduğunu bilmek gerekmekteydi. Ancak Kanada’da geliştirilen ve *archie* adı verilen bir yazılım sayesinde artık kesin adresleri bilmeden de Internet üzerinde bir dosya ya da program aranabilmekte ve kopyalanabilmektedir. Birkaç değişik yerde bulunan archie sunucularına telnet ile bağlanarak veya elektronik mektupla, aradığınız dosya ya da program ismini girip, ilgili dosyanın ya da programın kamuya açık onbinlerce bilgisayardan hangisi/hangileri üzerinde kayıtlı olduğunu kolayca saptayabilirsiniz. Bir kez ilgili bilgisayarın adresi saptandıktan sonra, ftp kullanarak istediğiniz dosyayı kendi bilgisayarınıza indirebilirsiniz (download).

Ülkemizde de yurt dışındaki bazı arşivleri (Sun, SimTel gibi) yansıtan ftp arşivleri bulunmaktadır. (Örneğin, Internet konusunda çok yararlı bilgilerin elektronik kopyalarının bulunduğu Bilkent Arşivi [<ftp.bilkent.edu.tr>] yeni başlayanların mutlaka ziyaret etmesi gereken yerlerden birisidir.)

BİLGİ YAYMA, KEŞFETME VE ERİŞİM ARAÇLARI

Daha önce de belirttiğimiz gibi, Internet bilgi yaymak için de kullanılır. İnsanlar genellikle kendi çalışma gruplarıyla, meslektaşlarıyla ya da daha geniş bir kitleyle bilgilerini

paylaşmak isterler. İnternet üzerinde bu amaçla kullanılan çeşitli araçlar vardır: Postalama listeleri ve tartışma listeleri, Usenet haber grupları, İnternet Gopher, World-Wide Web ve Wide Area Information Server. Bu servislerde bulunan mönüleri ya da bilgileri anahtar sözcükler kullanarak taramaya yarayan çeşitli yazılım paketleri bulunmaktadır (*veronica, jughead, infoseek, webcrawler, altavista* gibi).

Postalama ve Tartışma Listeleri

Postalama listeleri bir elektronik mesajı bir grup insana kolayca göndermeye olanak sağlar. Mesajınızı tek bir adrese göndererek bu mesajın listenin tüm üyelerine otomatik olarak “yayınlanmasını” sağlayabilirsiniz. Postalama listeleri gelecek toplantıları ilan etme, listelerde grup tartışmaları düzenleme gibi işlemlerde yoğunlukla kullanılmaktadır. Çoğu kimsenin elektronik posta hizmetlerine erişim olanağı vardır ve bu kimseler bu tür yazılımların nasıl kullanılacağını bilir. Bu bakımdan postalama listeleri farklı bilgisayar ve yazılımlar kullanan bir grup insana erişmek için en iyi yöntemdir.

Benzer bir biçimde bir grup insan bir araya gelerek tartışma listeleri oluşturabilmektedir. Tartışma listelerinde de listeye gönderilen bir mesaj otomatik olarak tüm liste üyelerine dağıtılmaktadır. Bazı tartışma listelerinde gönderilen mesajlar editör denetiminden geçtikten sonra diğer liste üyelerine gönderilmektedir. Bu tür listelere “hakemli” (moderated) tartışma listeleri denir.

Postalama ve tartışma listelerinin yönetiminde kullanılan *listserv, listproc, majordomo* ve *tulp* gibi programlar

bulunmaktadır. Tartışma listelerine abone kaydetmek, isteyenlerin aboneliğini sona erdirmek, listeye gönderilen mesajları bütün abonelere dağıtmak, listeye daha önce gönderilen mesajların anahtar sözcükler aracılığıyla aranmasını sağlamak ve bulunan belgeleri aramayı yapan kişilerin elektronik posta adreslerine göndermek gibi listenin yönetimi ile ilgili tüm işlemler bu programlar tarafından gerçekleştirilir.

Ülkemizde de çeşitli konuların tartışıldığı 100'den fazla liste bulunmaktadır. Bir örnek vermek gerekirse, Türkiye'de Internet ile ilgili tartışmalar INET-TR adlı listede sürdürülmektedir. İlgili listeye abone olmak için listproc@metu.edu.tr adresine içinde "sub inet-tr <adınız soyadınız>" yazılı tek satırlık bir komut göndermek yeterlidir. (Komutta yer alan tırnak işaretleri kullanılmaz; "adınız soyadınız" kısmına ise abone olmak isteyenin adı soyadı yazılır.)

Usenet Haber Grupları

Bir Usenet "haber grubu" belirli bir konusu olan bir bülten tahtasıdır. Bülten tahtasına gönderilen mesajlar ("makaleler") **rn**, **tin** gibi bir "haber okuyucu" program kullanılarak okunabilir. İsteyen okuyucular kendi mesajlarını da bülten tahtasına göndermek yoluyla tartışmaya katılabilirler. Bu yönüyle Usenet haber grupları elektronik tartışma listelerine çok benzemektedir. Usenet günümüzdeki en büyük bülten tahtasıdır. Usenet üzerinde çok değişik konularda yaklaşık 8000 haber grubu bulunmaktadır.

Mesajlar merkezi bir bilgisayar üzerinde depolandığından haber grupları tartışma listelerinden daha etkindir. Haber gruplarında, tartışma listelerindeki tersine, başkaları tarafından gönderilen mesajlar otomatik olarak üyelerin elektronik posta kutularına gönderilmez. Kullanıcılar ne zaman ve hangi haber gruplarına gönderilen mesajları okuyacaklarına kendileri karar verirler.

Bazı haber okuyucu programlar konusuna göre mesajların aranabilmesine olanak sağlamaktadır. Hatta bazen anahtar sözcükler kullanılarak makalelerin tam metinleri üzerinde de arama yapılabilir. Böylece ilgilendiğiniz bir konudaki spesifik makaleleri belirlemek mümkün olmaktadır.

Internet Gopher

Kısaca “gopher” diye bilinen Internet Gopher, dağıtık bir belge arama ve erişim sistemidir. Gopher yeni başlayanların Internet’i anlamaları için tamamen yeni bir yaklaşım sağlamaktadır. Gopher sunucuları (servers) mönüye dayalı olarak çalıştığından karmaşık komutların ezberlenmesine gerek yoktur. Internet üzerinde gopher kullanarak beğendiğiniz bir belgeye rastladığınızda bölge adları (domain names), IP adresleri, değişik yazılım programları vb. gibi ayrıntılara aldırmaşızın bu belgeye erişebilirsiniz. Gopher sizi Internet üzerindeki tüm bilgi hizmetlerine saydam bir biçimde bağladığından, dünyanın neresinde olursa olsun istediğiniz bilgilere ulaşabilirsiniz. Basit bir mönü kullanmayı biliyorsanız tüm Internet kaynakları elinizin altında demektir.

Gopher bilgi sunucuları çok sık değişmeyen bilgileri “yayımlamak” için en uygun yerlerdir. Gopher kullanmanın avantajları bilgi kaynaklarının ad ve adreslerini bilmeden bu bilgilere erişmek ya da istediğinizi elde etmek için komut kullanmamakla sınırlı değildir. Gopher kullanmanın esas avantajı sanki yerel kütüphanenizdeki aynı konudaki kitap, dergi, kaset vb. kaynaklarını tarıyormuş gibi Internet üzerindeki tüm bilgi kaynaklarına erişmenize olanak sağlamasıdır. Gopher belli bir belgeye erişmek için hangi uygulamanın (telnet, ftp, vs.) kullanılması gerektiğini bilir ve bunu kullanır.

Veronica adı verilen bir yazılım aracılığıyla gopher uzayındaki (gopherspace) tüm gopher sunucularının mönülerinde yer alan bilgileri anahtar sözcükler aracılığıyla taramak mümkündür. İstenen bilginin hangi mönüde olduğu saptandıktan sonra ilgili gopher sunucusuna bağlanıp bu bilgi görülebilir ve kendi bilgisayarınıza aktarılabilir. *Jughead* adlı yazılım da benzer bir işlevi yerine getirmektedir.

İstediğiniz gruba erişmenin en iyi yolu bazen bu Internet araçlarının birkaçını birden kullanmaktır. Örneğin, başkalarının kullanımına sunmak istediğiniz belgeleri önce bir gopher sunucusu üzerine koyabilir ve daha sonra ilgili tartışma listelerine ya da haber gruplarına bir duyuru gönderebilirsiniz.

Wide Area Information Server (WAIS: Geniş Alan Bilgi Sunucusu)

Nispeten daha yeni Internet araçlarından birisi olan WAIS dağıtık bir metin arama sistemidir. WAIS, Z39.50 adı verilen ve bir bilgisayarın bir başka bilgisayardan nasıl arama

yapacağını tanımlayan bir standarda dayanır. WAIS gerçekte veri koleksiyonları ya da veri tabanlarına erişmek için son derecede kullanışlıdır. İnternet arşivlerinin anahtar sözcükler aracılığıyla taranabilmesine ve bulunan makalelere erişim sağlar.

Gopher gibi WAIS de aranan bilginin İnternet üzerinde nerede olduğuna bakılmaksızın bu bilgiyi bulmamıza yarar. Gopher kullanırken uygun bilgileri bulana dek bir dizi mönüyü gözden geçiririz. WAIS'te de aynı şey söz konusudur. Ancak WAIS, arama işlemini de gerçekleştirir. WAIS'e ne istediğinizi söylersiniz. Program da size istediğiniz bilgiyi bulmaya çalışır.

World-Wide Web (WWW)

Bir bilgisayar ekranı önünde oturduğunuz yerden Louvre Müzesindeki bir sergiyi gezdiğinizizi, en güncel radar ve hava fotoğraflarını kopyaladığınızı, İnternet haberleri içeren bir çevrimiçi (online) magazini okuduğunuzu, Olimpik buz pateni yapanları ve aldıkları puanları izlediğinizi ve "sanal" bir turist olduğunuzu hayal edin...

1993'te yüzlerce üniversite ve diğer kuruluşlar bir araya gelerek dünya çapında bir bilgi sistemi kurdular. World-Wide Web adı verilen bu sistem aslında merkezi Cenevre'de (İsviçre) bulunan Avrupa Parçacık Fiziği Laboratuvarında (CERN) geliştirildi. WWW, İnternet üzerindeki tüm bilgisayarların bu ortak bilgilere erişimine olanak vermektedir. Kendisinde mevcut bilgileri paylaşmak isteyen bir bilgisayar Web sunucu yazılımını çalıştırır. Bu bilgilere erişmek isteyen diğer bilgisayarlar ise (Netscape ya da NCSA

Mosaic gibi) bir Web istemci yazılımından yararlanır. Her iki taraf da Hipermetin Aktarım Protokolü (HTTP: HyperText Transfer Protocol) adı verilen ortak bir belge işaretleme dili kullanır.

Web, hipermetin modeline dayalı dağıtık bir bilgi erişim hizmetidir. Bilgisayar ekranında gördükleriniz belgeler ve bağlantılardır. Bu belge ve bağlantıların içinde ilgili diğer belgeler ve bağlantılar bulunur. Hipermetin türü belgeler görüntü, ses ve canlandırma (animation) gibi ögeler de içerebilir. Hipermetin yapısı bilgi ağı üzerinde dolaşmamıza olanak sağlar. İlgilendiğiniz bir belge bulduğunuzda bu belgeyi ekranda gösterebilir, bastırabilir ya da bir kopyasını kendi bilgisayarınıza kaydedebilirsiniz. Bazı Web sunucuları bir grup belge üzerinde tam metin arama yapılmasını ve çakışan sözcükleri içeren belgelerin ekranda gösterilmesini de desteklemektedir.

WWW Internet üzerindeki tüm bilgileri düzenleme girişimidir. Ayrıca istediğiniz yerel bilgileri de bir dizi hipermetin belgesi olarak Web'e ekleyebilirsiniz. Bağlantılar aracılığıyla bir belgeden diğerine atlayarak tüm ağı dolaşabilirsiniz. WWW aracılığıyla erişilen kaynakların bir kısmı da WAIS kaynaklarıdır.

Web'in sunduğu olanakları takdir edebilmek için bu Internet aracını gerçekte kullanmanız gerekiyor.

INTERNET'İN ETKİLERİ

Internet düşünebileceğiniz her alanda yaşamımızı etkilemektedir. Tüm yönleriyle Internet'in etkilerini ayrıntılı

olarak incelemek bu çalışmanın kapsamını aşmaktadır. Ancak Internet'in iletişim biçimimizi, bilgi kaynaklarına erişim sağlamamızı ve bu kaynakları paylaşmamızı, yayıncılığı, iş ve ticaret yapma biçimimizi, eğitim ve eğlence biçimlerimizi değiştirdiğini söylemek kanımızca yeterlidir. Örneğin, gelişmiş ülkeler uzakiletişim alt yapılarını geliştirerek milyarlarca bayt'lık bilgiyi kolayca bir yerden bir yere aktarabilmektedirler. Çünkü bu ülkeler "bilgi"yi Gayri Safi Milli Hasıla'nın (GSMH) gelişmesi için enerji kadar önemli görmektedirler. Çünkü bu ülkeler ekonomik kalkınmayla bilgi kaynaklarına erişilebilirlik arasındaki doğrusal ilişkinin farkındadırlar. Bu nedenle de bilgi yayma ve bilgi erişim konularını bir bütün olarak ele almakta ve bu tür hizmetleri ona göre planlamaktadırlar.

ABD'nin Ulusal Bilgi Alt Yapısı böyle bir yaklaşımın sonucudur. Üretilen her tür bilginin (sağlık bilgisi, polis bilgisi, adli sistem, bankacılık, sigortacılık, eğitim, medya, vs.) devlet sektörü ve özel sektör arasında paylaşılmasına zemin hazırlanmıştır. Bu tür bir paylaşım sadece basılı bilgi kaynaklarıyla sınırlı değildir. Paylaşılan bilgi herhangi bir formda olabilir: Hastanelerde çekilen radyolojik filmler, "sayısal nakit para", film ve televizyon arşivleri, binaların mimari detayları, vb. gibi.

İlgili yasalar bu ülkelerde eğitim ve araştırma amaçlı bilgisayar ağlarının kurulmasını da öngörmektedir. Her düzeydeki öğrenci ve öğretmenlerin mümkün olduğu kadar erken Internet'le tanışmaları teşvik edilmekte ve Internet'in tüm toplum tabakaları tarafından kullanılması amaçlanmaktadır.

KAYNAKLAR

Bu çalışmanın hazırlanmasında yararlanılan kaynaklar ve lkemizde Türkçe olarak yayımlanan Internet'le ilgili kitapların hemen hemen tamamı ilişikteki Kaynakçada listelenmektedir. Çeşitli Internet araçlarıyla ilgili daha geniş bilgi adı geçen kitap ve makalelerden edinilebilir. İlgili kitap ve makalelerde Internet aracılığıyla erişilebilen çok sayıda arşiv ve bilgi kaynağının adresleri de yer almaktadır.

KAYNAKÇA

Akgül, Mustafa. (1995). *Internet: Bilgiye Erişimin Yeni Araç ve Olanakları*. (Version 1.25). Ankara: TR-NET.

Akgül, Mustafa ve diğerleri. (1996 Şubat 16). "INET-TR Çokça Sorulan Sorular (INET-TR ÇSS)", (Sürüm 1.42; 16 Şubat 1996) (Bu kaynak, URL: <ftp://ftp.bilkent.edu.tr/pub/INFO/Turkce/css/inet-tr.css> ya da URL: <gopher://gopher.bilkent.edu.tr.:70/bilkent/archive/INFO/Turkce/css/inet-tr.css> adreslerinden elektronik olarak sağlanabilir.)

Balevi, Erol. (1995). *Internet: Siberuzay Sörfçüsünün Seyahat Rehberi*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Çağıltay, Kürşat. (1995). *Herkes İçin Internet*. 2. bs. Ankara: TÜBİTAK Matbaası.

"Internet Adresleri Rehberi", *Byte Türkiye* Şubat 1996.

Krol, Ed. (1993). *The Whole Internet: User's Guide & Catalog*. Sebastopol, CA: O'Reilly.

Kürklü, S. ve diğerleri. (1995). *Internet Bağlantıları ve Internet Servisleri*. İstanbul: TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi.

Liu, Cricket et al. (1994). *Managing Internet Information Services*. Sebastopol, CA: O'Reilly.

Miller, Wayne. (1993 October). "The Academic Gopher: How to Tame It, Train It, and Do Tricks With It," *Berkeley Computing and Communications* 3(7): 14-16.

- Novogrodsky, Seth et al. (1993 October). "A Comparison of Four Information Dissemination Tools," *Berkeley Computing and Communications* 3(7): 10-13.
- Okerson, Ann. (1995 May 18). "New Edition of Internet Journal Directory Available," e-mail message posted to the Public-Access Computer Systems Forum, PACS-L@UHUPVM1.UH.EDU.
- Pitter, Keiko et al. (1995). *Herkes İçin Internet Rehberi*. Çeviren: Tolga Ulus. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Polly, Jean Armour and Steve Cisler. (1994 January). "Connecting to the Global Internet," *Library Journal* 119(1): 38-39.
- Roth, Shuli. (1994 April). "Expanding Your World of Information with the World-Wide Web," *Berkeley Computing and Communications* 4(3): 11-12.
- Sarıhan, Deniz Tan. (1995). *Herkes İçin Internet*. İstanbul: Sistem Yayıncılık, 1995.
- Shaw, Debora. (1994). "Libraries of the Future: Glimpses of a Networked, Distributed, Collaborative, Hyper, Virtual World," *Libri* 44(3): 206-223.
- Tennant, Roy et al. (1995). *Crossing the Internet Threshold: an Instructional Handbook*. 2nd ed. Berkeley, CA: Library Solutions Press.
- Tonta, Yaşar and Serap Kurbanoglu. (1995). "Networked Information in Turkey", *Türk Kütüphaneciliği* 9(3): 230-234.
- Tülcü, Coşkun. (1996). *Çaya Çorbaya Internet*. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım A.Ş.

Terminal - (Untitled)

File Edit Settings Phone Transfers Help

TR-NET AĞ İŞLETİM MERKEZİ

INTERNET SERVİSLERİ

Saat: 02:44:51
Bağlantı: 31 Dakika 33 Saniye

0. ÇIKIS	1. GOPHER
2. WWW	3. NETNEWS
4. FTP	5. TELNET
6. MAIL	7. ARCHIE
8. DOSYA TRANSFERİ	9. TALK
10. NETWORK KURALLARI	11. SIFRE DEĞİSTİRME
12. HOST	13. ÜCRET
14. HABERLER	15. DİL
16. FINGER	17. WHOIS
18. PPP	

Seçiminizi Giriniz (0-19):

Register now! VISA/MC
\$40 FAX 908 689 0047

TR-NET Ağ İşletim Merkezi Internet Servisleri (servis.net.tr)

Terminal - (Untitled)

File Edit Settings Phone Transfers Help

PINE 3.91 MAIN MENU Folder: INBOX 9 Messages

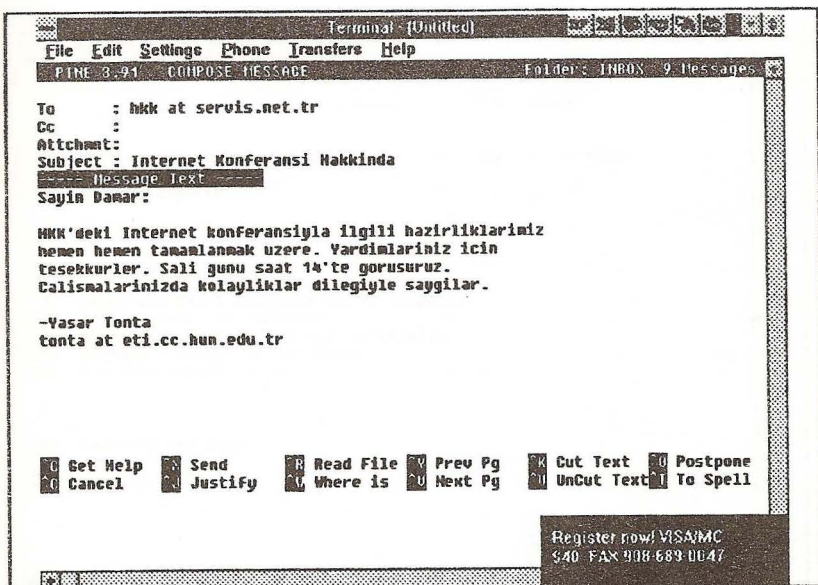
?	HELP	- Get help using Pine
C	COMPOSE MESSAGE	- Compose and send a message
I	FOLDER INDEX	- View messages in current folder
L	FOLDER LIST	- Select a folder to view
A	ADDRESS BOOK	- Update address book
S	SETUP	- Configure or update Pine
Q	QUIT	- Exit the Pine program

Copyright 1989-1994. PINE is a trademark of the University of Washington.
[Use compose command to continue interrupted message.]

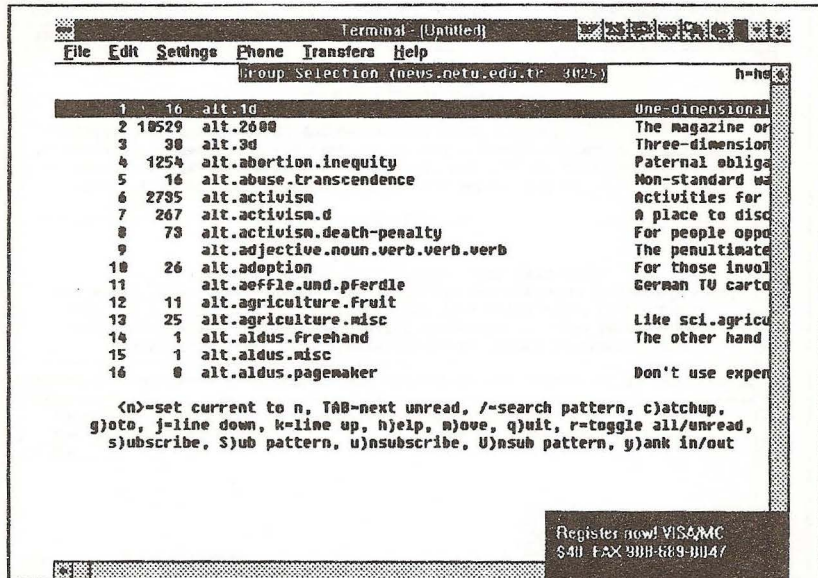
Help	PrevCmd	RelNotes
OTHER CMDS [ListFolders]	NextCmd	KBLOCK

Register now! VISA/MC
\$40 FAX 908 689 0047

Pine Menüsi

Elektronik Posta Örneği (Pine)

Usenet Haber Grupları (Kısmi Liste - ODTÜ)

Terminal - (Untitled)

File Edit Settings Phone Transfers Help

LOCIS : LIBRARY OF CONGRESS INFORMATION SYSTEM

To make a choice: type a number, then press ENTER

1	Library of Congress Catalog	4	Braille and Audio
2	Federal Legislation	5	Organizations
3	Copyright Information	6	Foreign Law

* * * * *

7 Searching Hours and Basic Search Commands
 8 Documentation and Classes
 9 Library of Congress General Information
 10 Library of Congress Fast Facts
 11 * * Announcements * *

12 Comments and Logoff
 Choice:

Register now! VISA/MC
 \$40 FAX 908 689 0047

Amerikan Kongre Kütüphanesi (Telnet bağlantısı: locis.loc.gov)

Terminal - (Untitled)

File Edit Settings Phone Transfers Help

Welcome to the University of California's

MELVYL = LIBRARY SYSTEM

- Catalog of books for UC and California State Library
- Catalog of periodicals titles for UC and academic libraries of California
- Journal article information, abstracts, and text in major subject areas
- Internet access to databases and systems across the world

----->> SYSTEM NEWS <<-----

New Experiments: IEEE Images--type SHOW EXP67
 USE news: MARS/MODIS changes (SHOW DLA 1); new EEA records (SHOW DLA 6);
 new USE SJSU command to connect to San Jose State Univ. (SHOW DLA 4).
 National Library of Medicine special announcement; type SHOW MED NEWS.
 PapersFirst (PAPR) and ProceedingsFirst (PROC) in Command mode.

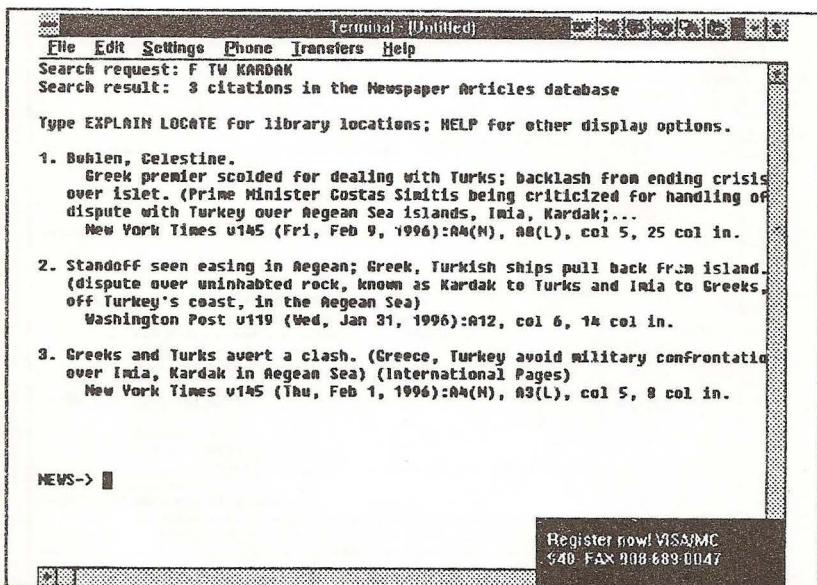
 (c)1984. Registered trademark of The Regents of the University of California.

To select a database for searching: press RETURN
 For help getting started: type HELP and press RETURN

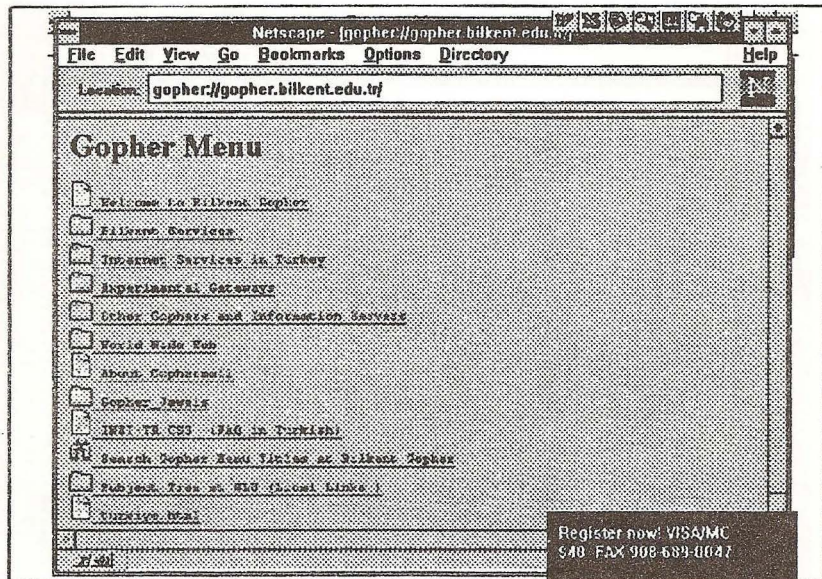
-> █

Register now! VISA/MC
 \$40 FAX 908 689 0047

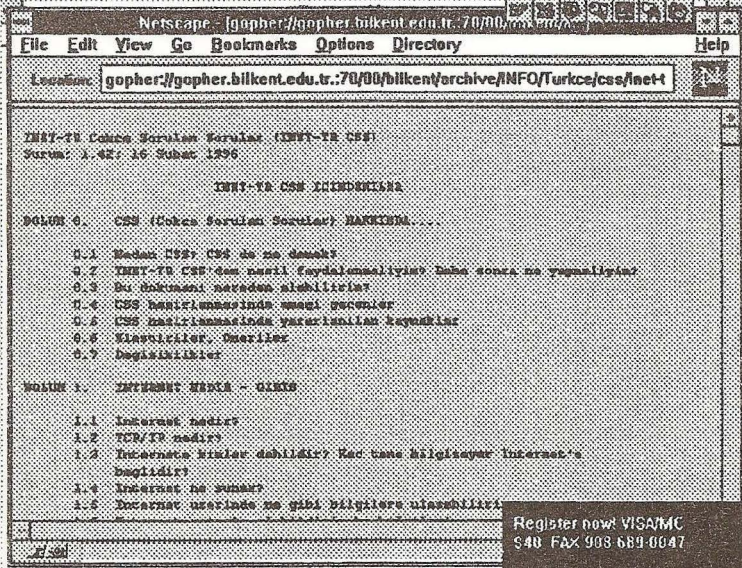
Kaliforniya Üniversitesi Çevrimiçi Kütüphane Sistemi (MELVYL)
 (Telnet ile bağlantı: melvyl.ucop.edu)

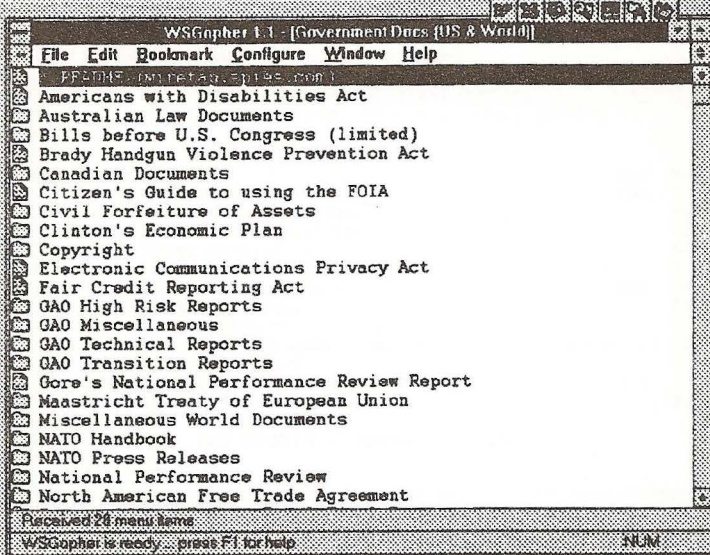
MELVYL Gazete Veri Tabanında Yapılan "Kardak" konulu tarama

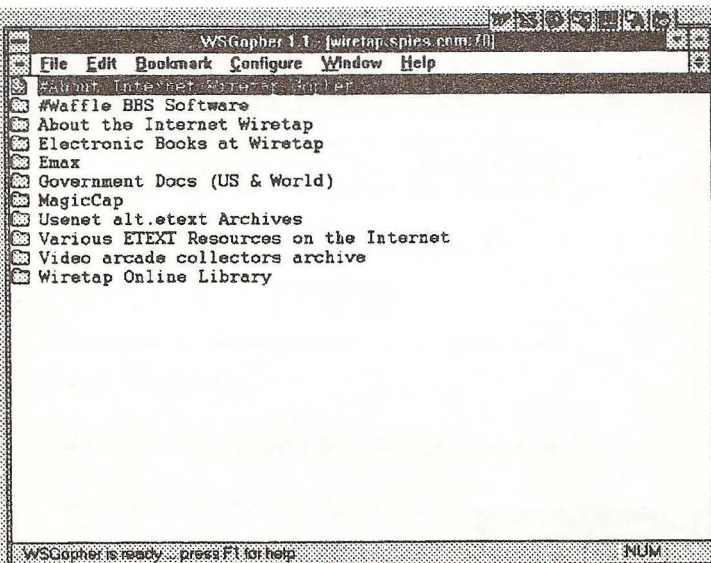
Bilkent Üniversitesi Gopher'i (gopher: //gopher.bilkent.edu.tr/)

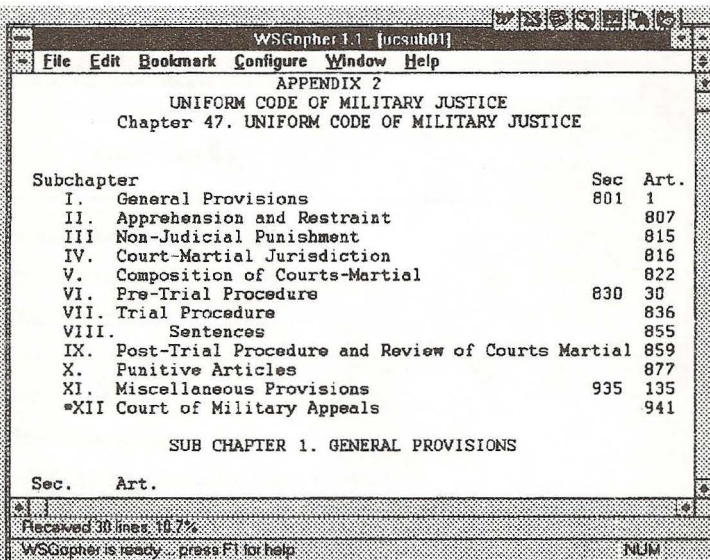
Bilkent Gopher'ı üzerindeki INET-TR Çokça Sorulan Sorular Dokümanı İçindekiler Sayfası

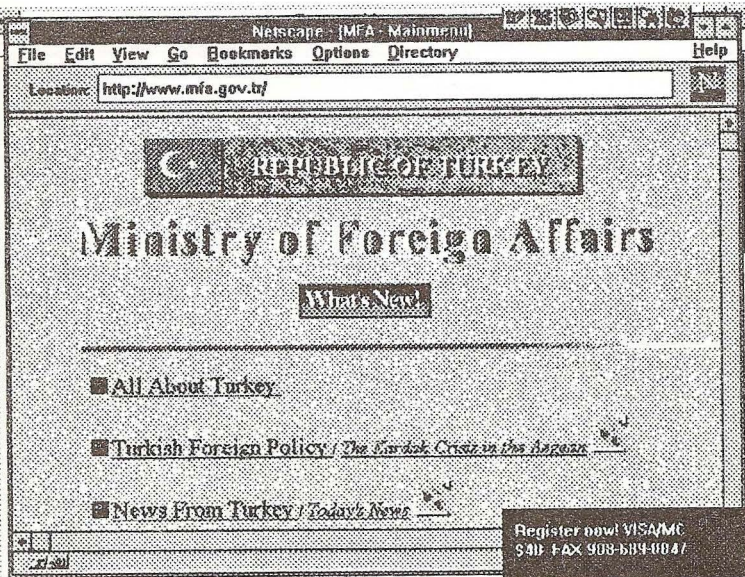
Amerikan Devlet Dokümanları Gopher'ı (wiretap.spies.com)

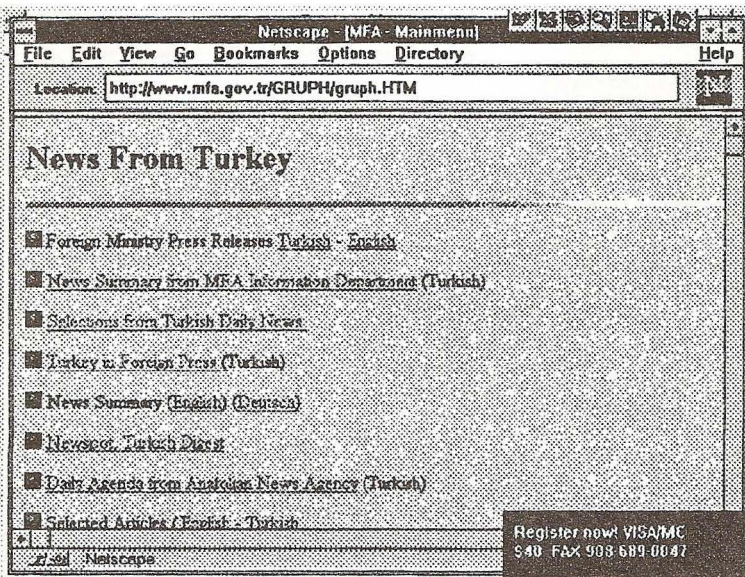
Amerikan Devlet Dokümanları Gopher'ı (wiretap.spies.com) - II

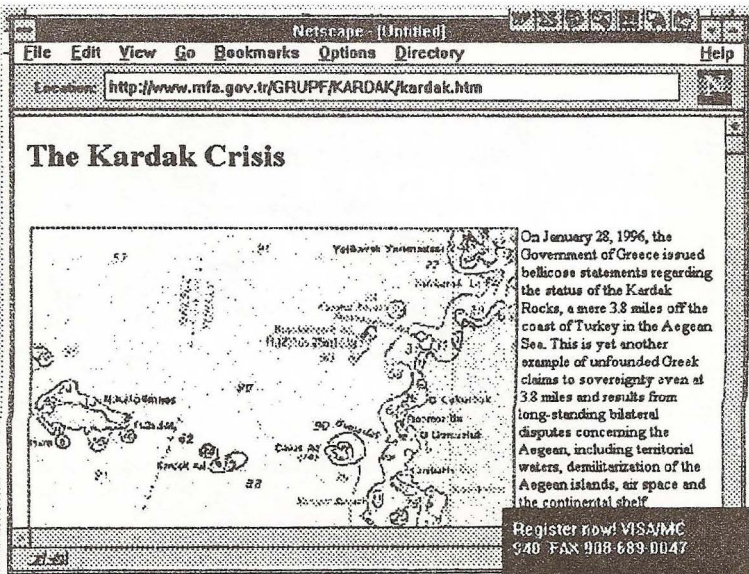
Amerikan Askeri Adalet Yasası

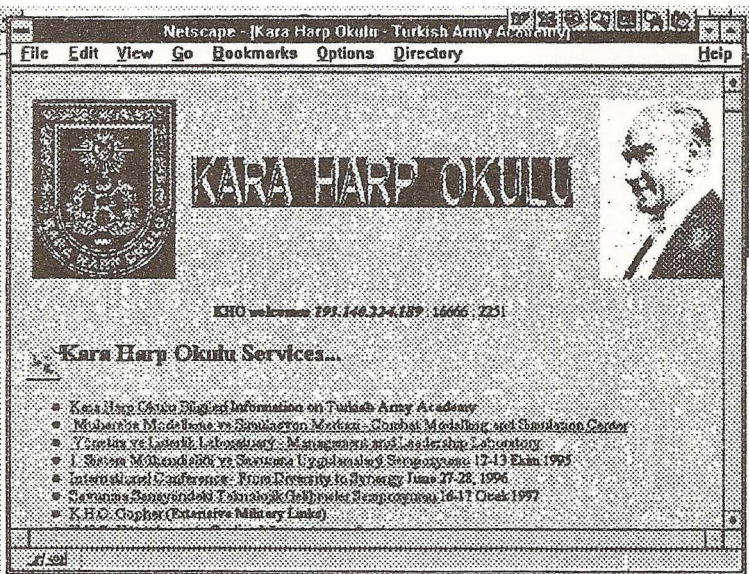
T.C. Dışişleri Bakanlığı Web Sayfası

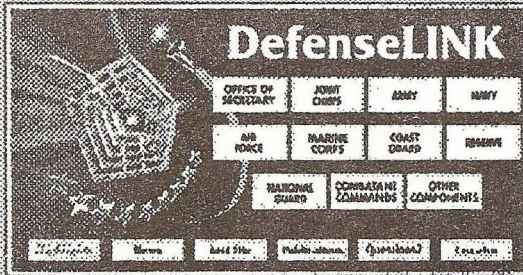
T.C. Dışişleri Bakanlığı Web Sayfası - Haberler

T.C. Dışişleri Bakanlığı Web Sayfası - Kardak Krizi

Kara Harp Okulu Web Sayfası

Secretary of Defense William Perry and Deputy Secretary John White would like to welcome you to DefenseLINK, the World-Wide Web Information Service from the Department of Defense.

Please visit [Essential LINK](#), the official DoD information system about U.S. military activities in Operation Joint Endeavor.

The Department of Defense is responsible for providing the military

Register now! VISA/MC
\$40 FAX 908 689-0047

Amerikan Savunma Bakanlığı Web Sayfası

Defense Technical Information Center (DTIC)

[About DTIC](#) [What's New at DTIC](#) [DTIC](#) [Contact Us](#) [DTIC Online](#)

DTIC's first Regional Conference for 1996 is Coming Soon

Get GILS Compliant

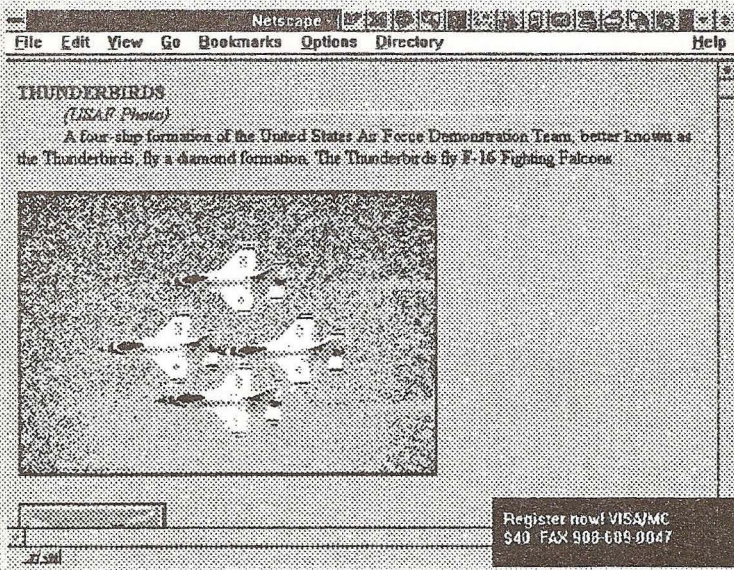
DoD Agencies

Non-DoD Federal Agencies

Register now! VISA/MC
\$40 FAX 908 689-0047

Document Received 128 of 1336 bytes

Amerikan Savunma Teknik Bilgi Merkezi (DTIC) Web Sayfası

DTIC Üzerinde "Thunderbirds" Konusunda Yapılan Tarama Sonuçları

World News

CONTENTS CNN HOME PAGE SEARCH MAIN WORLD NEWS PAGE

Greece, Turkey pull back warships

U.S. brokers solution to tense Aegean standoff

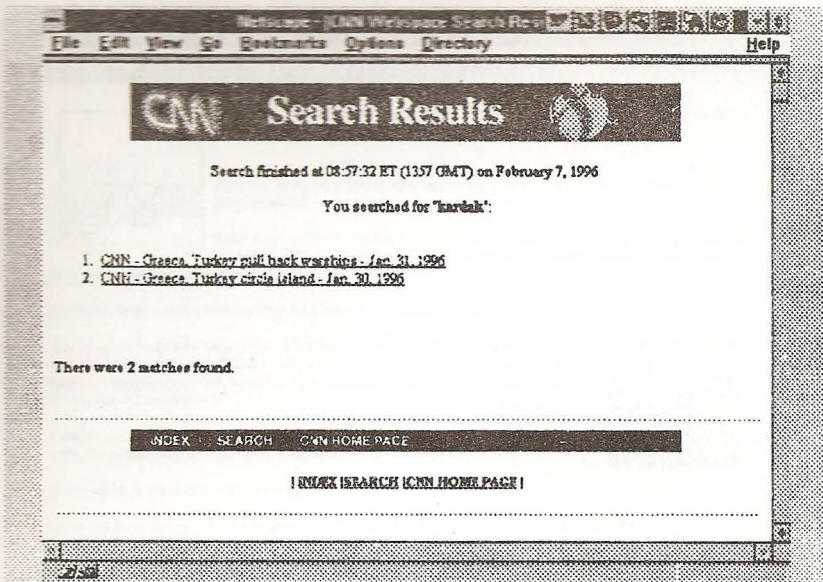
January 31, 1996
Web posted at: 2:00 a.m. EST (0700 GMT)

ATHENS, Greece (CNN) -- Greece and Turkey began withdrawing warships from the eastern Aegean Sea following a U.S.-mediated agreement Wednesday over an island.

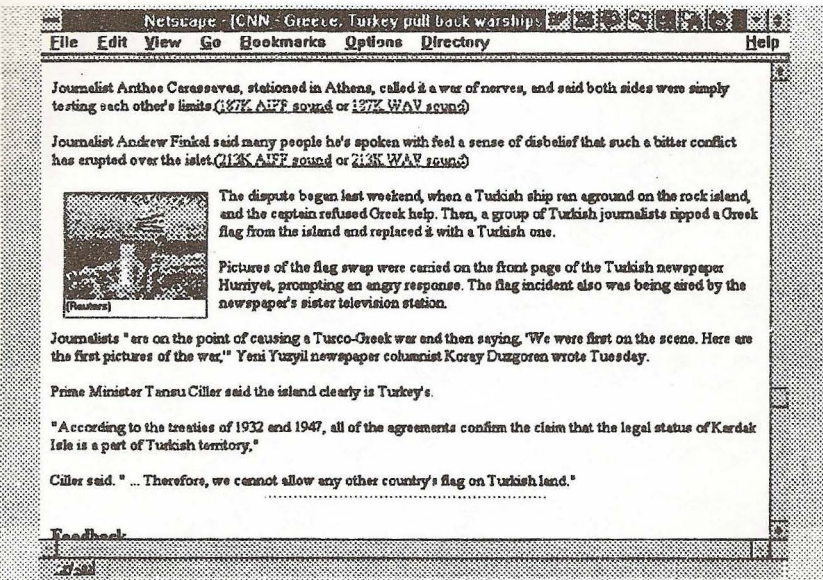
"We reached an agreement of gradual withdrawal of military units which started at six (0400 GMT) this morning and is under way. The biggest units have already disengaged," said Greek Foreign Minister Theodoros Pangalos after a marathon cabinet meeting.

Pangalos said that the withdrawal would be completed by around 2 a.m. EST, provided Turkey agrees not to attack Greek forces near a disputed islet in the eastern Aegean Sea.

CNN World News Web Sayfası

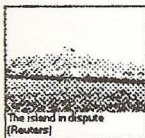

CNN World News Web Sayfası - II

CNN World News Web Sayfası - III

Attack Greek forces near a disputed island in the eastern Aegean Sea.

U.S. envoy Richard Holbrooke was responsible for forging the agreement, and was on the telephone with Athens and Ankara throughout the night.

Earlier Tuesday, NATO Secretary-General Javier Solana tried to diffuse tensions between Greece and Turkey over their separate claims to the 10-acre uninhabited Aegean island.

Solana was in The Netherlands for talks with Dutch ministers at the start of a series of visits to NATO members' capitals. NATO diplomats in Brussels said alliance leaders likely would pass on a tough message to Athens and Ankara.

The island in dispute is called Imia by the Greeks and Kardak by the Turks.

Greek Deputy Defense Minister Nikos Kouris said seven navy boats were on patrol, and more ships were in the Dodecanese area just prior to the withdrawal. Earlier, when asked whether Greece would accept U.S. intervention to help resolve the situation, Kouris said, "Certainly not."

"We are not negotiating our sovereign rights," he said. "It is the aim of Turkey to force us to the negotiating table so that we negotiate the whole Aegean status quo."

But apparently Holbrooke broke through.

Some observers portrayed the conflict as a test of strength between the strong-willed countries.

CNN World News Üzerinde "Kardak" Konusunda Yapılan Tarama Sonuçları

KURDS and KURDISTAN Facts and Figures

for information by UserNet News Group

Kurdish Soldiers

[Kurdish Language](#)

Kurdish Militia

[Kurdish National Liberation Movements](#)

[Article of the Month](#)

[Assassination Reports](#)

[Other Related Links](#)

[Kurdish History](#)

First edited by Kurdinfo (1994) Second Edition by Head S. KURBAN - 1995 Third Edition by Kurdinfo, Head S. KURBAN and K. KURBAN (12-01-1996)
Last updated on Wed Jan 24 13:29:43